

Vastuututkija Marja-Leena Laakso:

”Tunteet kuuluvat lapsen elämään”

OUTI ELOMAA

Aikuisien on joskus vaikea ymmärtää omia tunteitaan ja reaktioitaan. Miten vaikeaa se on lapselle, jolla ei ole vielä sanoja eri tunteille, saati keinoja käsitellä niitä. Jyväskylässä toteutetaan Papilio-ohjelmaa, joka on 3–7-vuotiaille lapsille tarkoitettu tunnetaitoja ja sosiaalista vuorovaikutusta vahvistava ohjelma.

Vastuututkija ja Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan dekaani Marja-Leena Laakso sanoo, että Papilio-ohjelman ydinasia on turvata lapsen onnellista lapsuutta.

Emme mieli ohjelmaa vain siitä näkökulmasta, mitä hyötyä tästä on lapsille aikuisina. Lapset voivat elää tunteidensa kanssa hyvää ja turvallista aikaa. Uskon myös vakaasti, että jos opimme lapsuudessa ymmärtämään omia ja toisten tunteita, kannamme niitä taitoja aikuisuuteen ja ihmissuhteisiin.

Papilio-ohjelmaa alettiin toteuttaa Jyväskylässä kahdessa päiväkodissa vuonna 2015. Jämsässä ohjelmaa otetaan tänä vuonna käyttöön kaikissa päiväkodeissa koulutusjakson jälkeen.

Papilio-ohjelmaan kuuluu erilaisia ”työkaluja”. Marja-Leena Laakso kertoo, että ohjelmassa keinot ja välineet ovat hyvin lapsilähtöisiä. Keskeisiä ovat tunteita kuvaavat Äksy-, Nyyhky-, Säikky- ja Hymy-peikot.

Peikoilla opetetaan tunnetietoisuutta. Esimerkiksi aamulla lapset laittavat kuvansa sen tunnepeikon kohdalle mikä olo heillä on. On ollut mukava seurata, että he käyvät keskellä päivää siirtämässä peikkoa toiseen koh-

Outi Elomaa

Marja-Leena Laakso sanoo, että Papilio-ohjelman kanssa yhtä aikaa tehdään tutkimusta Saksassa kehitetyin ohjelman toimivuudesta ja vaikuttavuudesta suomalaisessa varhaiskasvatuksessa.

taan, esimerkiksi surullisesta hymypeikoksi.

Lehullakin on vapaapäivä

Yksi menetelmä ohjelmassa on lelujen vapaapäivä. Päiväkodeissa lapset saattavat leikkiä vain tiettyjen lasten kanssa ja toiset jäävät omassa ryhmässään heille etäisiksi.

Lelujen vapaapäivässä on ideana leikkiä vuorovaikutus-

LAPSET VOIVAT ELÄÄ TUNTEIDENSA KANSSA HYVÄÄ JA TURVALLISTA AIKAA.

leikkejä. Olemme saaneet palautetta, että lapset leikkivät ilman leluja isommissa ryhmissä, tutustuvat paremmin toisiinsa, leikit ovat pitkäkestoisempia ja luovempia.

Kolmas työkalu Papilio-ohjelmassa on sinun-minun-meidän -leikki, joka liittyy sosiaalisesti suotavan käyttäytymisen oppimiseen. Joukkuekisalla on saatu esimerkiksi käyttäytyminen ruokailussa toimimaan paremmin.

Papilio-ohjelman ytimenä on, että koulutuksen saaneissa päiväkodeissa on selkeät periaatteet siitä, että tunteista puhutaan, ja niiden ilmaisemista ja tunteiden kanssa toimeen

tulemista harjoitellaan johdonmukaisesti. On myös selkeät pelisäännöt miten riitailanteissa toimitaan.

Laakso jatkaa, että usein toivotaan ja edellytetään, että lapsen pitää pystyä säätämään omaa käyttäytymistään ja toimintaansa.

Mitäään sellaista ei pysty säätämään, jota ei konkreettisella tavalla osaa ottaa haltuun ja ymmärtää. Taustalla on iso ajatus, että kaikki tunteet ovat hyväksyttäviä. Lasta ei laiteta jäähyllä siksi, että hän on vihainen, vaan opetetaan ymmärtämään ja sanoittamaan kiukkuun liittyviä tunteita.

Raivari voi ahdistaa lasta

Marja-Leena Laakson mukaan lapsi tarvitsee toisen apua tunteiden kanssa elämiseen. Kiukkukohtausta voi olla pienelle lapselle itselleen ahdistava.

Eräs lapsi sanoi, että pelkää kiukkukohtausta. Siihen liittyvät vahvat tunteet voivat olla lapselle hyvin pelottavia. Lapsi tarvitsee kokemuksen, että on rakastettu ja hyvä, vaikka on välillä vaikeaa tunteiden kanssa.

Laakso jatkaa, että hyvän huomaaminen ja lapsen kehuminen ovat tärkeitä niin päiväkodissa kuin kotonakin.

On tärkeä taito oppia sanoittamaan tunteita. Myös päiväkodin kasvattajia rohkaistaan puhumaan omista tunteistaan. Lapset oppivat kertomaan miltä tuntuu, kun aikuiset auttavat heitä. Papilio-ohjelma on pitkäkestoinen ja koko päiväkodin toimintakulttuuriin liittyvä. Tätä ei toteuteta yhtenä päivänä viikossa, vaan siinä on koko päiväkotikokona koko ajan, Laakso sanoo.

TÄNÄÄN

HANNU HOKKASEN PIKKUKELKKA ON PÄTEVÄ MENOPELI

s.16

ROOSA ARELA PERENTYI PAKKAAMISEEN

s.20

SOTEN AIKATAULU EPÄILYTTÄÄ SIMO SALMELINIA

s.24–25

Miten asut?

Puutalossa Harjun takana perheeni kanssa.

Millainen lapsi olit päiväkodissa?

En ole ollut päiväkodissa. Minua hoiti vuonna 1911 syntynyt mummini. Äiti ja isä kävivät toissa ja mummu asui meillä.

Mitä mieltä olet 40 vuotta täyttäneestä Pikku Kakkosesta?

Kun lapseni olivat pieniä, se oli päivän ihana yhteinen hetki. Kokoonnuimme katsomaan ohjelmaa yhdessä. Pikku Kakkosessa on huolehdittu aina laadusta. Monet vanhemmat sanovat, että ohjelma on turvallinen lapsenvahti. Ei tarvitse pelätä, että siinä tulee lapsen mielelle vahingollista ohjelmaa. Mukavaa, kun Semmareiden Tuomo Rannankari on ollut mukana ohjelman teossa.

Marja-Leena Laakson lauseeseen kuuluvat myös Vappu-koira sekä Pörri-kissa. Ne vievät ajallisesti eniten hänen vapaa-ajastaan. Pörri ulkoilee yleensä ilman valjaita, mutta joskus käytetään niitäkin. Kissat ja koirat ovat ihania tunteidenkin näkökulmasta.

Lähdetkö suksille vai luistimille?

Molemille. Olen ollut jo luistelemaan, sillä harrastan aikuisten taitoluistelua. Käyn luistelemaan myös retkiluistinradalla. Olen todella innokas hiihtäjä ja hiihdän luisteluhiihtoa. Hiihtämässä on parasta, että pääsee metsään.

Voisitko kokeilla Laajavuoressa alamäkiluistelua?

Tykkäsin nuorena hiihtää Lapissa ja moni sanoi, että olen huimapäinen, kun tulen mursikkasuksilla mäkiä alas. Ikä on tehnyt, että en uskaltaisi mistään hinnasta lähteä kokeilemaan alamäkiluistelua.

Mitä kirjoja olisi hyvä lukea lapsille?

Lapsille on tärkeää lukea ja ääneenkin vielä silloin, kun lapsi osaa lukea. On olennaista, että yhteinen iltalukuhetki säilyy pitkään. Meillä on tykätty esimerkiksi Astrid Lindgrenin kirjoista.

JYPIN UUSI MOKE ON KULKENUT OMIA POLKUJAAN

s.35